

# Bodemzorg Limburg

Nr. 3 juni 2005 - 2e jaargang Platform over bodemzorg in Limburg, voor overheden en bedrijfsleven.



De heer Rootert, burgemeester Nuytens en wethouder Jacobs

## In dit nummer onder meer:

- 1 Langen Akker, eindelijk geopend
- 3 Aandeelhoudersvergadering
- 6 Kersten: voor daadkracht en draagvlak
- 9 Stortplaats als stopcontact
- 10 Kritische noten van de Rekenkamer
- 12 De Kempen schoont haar verleden op
- 14 Eijsden zoekt en vindt

## Openstelling Langen Akker: "Eindelijk!"

Onder een stralend zonnetje namen omwonenden en bestuurders op 28 april het nieuwe wandelgebied Langen Akker in gebruik. "Eindelijk", aldus burgemeester Constant Nuytens van Valkenburg aan de Geul.

"Hier moeten heel wat vrachtwagens hebben gereden", zo vertelt burgemeester Nuytens. "Lange tijd is er mergel, zand en grind gewonnen. Dat gat is opgevuld met afval. Later werd milieu belangrijker en werden voorzieningen getroffen. De stortgasinstallatie voorziet huishoudens nu van zo'n 1 miljoen kWh per jaar aan stroom." Uiteindelijk, na veel overleg met onder meer omwonenden, is Langen Akker wandelgebied geworden. Nuytens: "We zijn dankbaar, ook omdat we dit zonder hulp

van anderen niet hadden kunnen realiseren. Vaak nemen we met menselijk ingrijpen de natuur iets af. Dit gebied toont aan dat de mens ook iets kan teruggeven."

### Ongekend uitzicht

Ger Frencken is directeur-rentmeester van de Stichting het Limburgs Landschap: "In het verleden is een deel van de stortplaats stilaan op het terrein van het Limburgs Landschap gekomen. De samenwerking die zo noodgedwongen ontstond, heeft

zijn voordelen. Ons vegetatiebeheer maakt dat het gebied wordt geïntegreerd met de omliggende natuurgebieden. En de onderliggende stortplaats ligt hier veilig, door Nazorg Limburg volgens de IBC-criteria beheerd. Het Limburgs Landschap wil natuur duurzaam veiligstellen. Nu voegen we een stukje nieuwe natuur toe." Langen Akker grenst aan Ingendaal en de Bergse Heide, en heeft ongekende uitzichten op het dorpje Berg en op Valkenburg.

*Lees verder op pag. 2 >>*

## Extra miljoenen voor Limburg

*Staatssecretaris Van Geel heeft een fors deel van het 'knelpuntenbudget' voor bodemsanering van € 100 miljoen toegewezen aan Limburg. Noord-Brabant en Limburg hebben te maken met de grote cadmium- en zinkassenverontreiniging in de Kempen. De gemeente Heerlen krijgt € 1,5 miljoen voor de sanering van drie verontreinigde terreinen. Het knelpuntenbudget is er voor grote saneringsprojecten, die onbetaalbaar zijn voor individuele instanties. Het ministerie van VROM stelt in totaal zo'n € 1 miljard ter beschikking voor de aanpak van bodemverontreiniging tussen 2005 en 2009. Alle projecten die nu buiten de boot vallen, kunnen na 2009 aan bod komen voor een bijdrage uit het 'knelpuntenpotje'.*

Bron: [www.senternovem.nl](http://www.senternovem.nl)



# Het is tijd voor (na)zorg

**De zorg voor verontreinigde locaties in Nederland richtte zich lange tijd vooral op de vraag, hoe we de rommel zo snel mogelijk konden opruimen. Na 'Lekkerkerk' moest er iets gebeuren. Geld werd vrijgemaakt, overheden organiseerden zich, bedrijven werden geconfronteerd met hoge saneringskosten, nieuwe technieken werden ontwikkeld.**

Oorspronkelijk vroeg niemand zich af hoe groot het probleem was, wat het onze samenleving ging kosten, en of we dat geld ervoor over hadden. Verstand komt met de jaren, bleek ook hier. Na inventarisatie van de omvang en kosten, kwam de discussie op gang over de mate en snelheid waarmee de historische verontreinigingen moesten worden opgeruimd.

Inmiddels is geaccepteerd dat niet alle verontreinigingen directe actie vereisen. Nu saneren we als dit vanuit het soort gebruik van de bodem spoedeisend is. Dat betekent dat veel verontreinigde locaties niet, of voorlopig niet meer, zullen worden gesaneerd. Hoe gaan we dan met die locaties om? Het antwoord: (na)zorg.

Locaties die deels zijn gesaneerd of die voorlopig niet voor sanering in aanmerking komen, vragen een bijzondere vorm van (na)zorg. Gebruiksbeperkingen zijn vaak aan de orde. Daarnaast

moet monitoring van de locatie aantonen dat de verontreiniging zich niet verplaatst. Het ministerie van VROM heeft aangegeven dit onderdeel wettelijk te zullen regelen.

Intussen heeft de Algemene Rekenkamer geconcludeerd dat de minister onvoldoende grip heeft op de bodemsaneringsoperatie. Volgens de Rekenkamer worden volgende generaties mede daardoor met de negatieve milieueffecten opgezadeld.

Mijn conclusie is dat de komende generaties in elk geval baat zullen hebben bij een sluitende registratie van alle bekende gegevens van locaties die niet of gedeeltelijk zijn gesaneerd. Dat moet voor dit soort locaties de minimale vorm van nazorg zijn.

*Dick Rootert*  
Directeur Nazorg Limburg

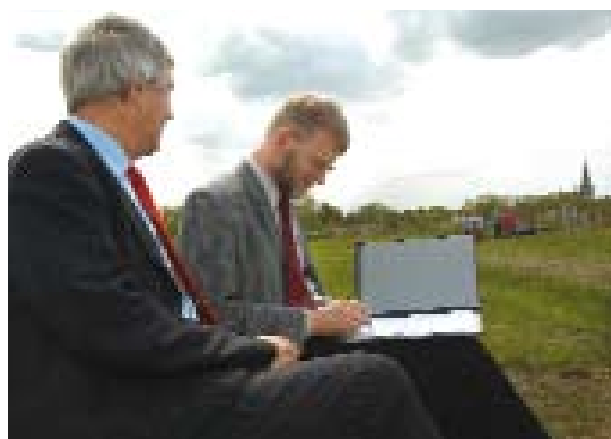
## Vervolg pagina 1

Maar er is meer te zien:  
"Kijk, daar zweeft een buizerd!"

Nazorg Limburg is eigenaar van Langen Akker. Dick Rootert: "Het is onze taak om – met het Limburgs Landschap – het gebied netjes te beheren. Daarom tekenen we vandaag de beheerovereenkomst. Samen maken we onze omgeving mooier en beter. Nu is

de aanplant nog wat beperkt, maar over 10 jaar weet je niet wat je ziet!"

Wethouder Jacobs en burgemeester Nuytens wisten Nazorg Limburg ter plekke de belofte van een zitje op het hoogste punt van het gebied te ontfoetselen. Binnen een jaar hebben bezoekers er een uitkijkpunt bij.



De ondertekening van de beheerovereenkomst

*Wat is de toekomst van nazorg in Limburg? Welke rol hebben gemeenten, provincie, en organisaties als Nazorg Limburg hierin? Onder meer deze vragen stonden ter discussie tijdens de Aandeelhoudersvergadering 2005 van Nazorg Limburg, afgelopen 26 mei in Roermond. De belangrijkste besluiten, visies en meningen vindt u terug op deze pagina's.*

## Solidariteit heeft de toekomst



Achter de bestuurstaafel: de heren Vercammen, Rootert, Janssen en De Baedts

Het nieuwe bodembeleid (functiegericht saneren), de naderende sluiting van de 'Leemtetwet-stortplaats' in Weert, toekomstige besluitvorming over NAVOS-stortplaatsen, en toenemend gebruik van alternatieve bouwstoffen... Aanleiding volop om de discussie over de organisatie van de nazorg in onze provincie te voeren. Dick Rootert trapt af tijdens de aandeelhoudersvergadering.

Op dit moment hebben gemeenten, provincie en Nazorg Limburg elk verschillende taken en verantwoordelijkheden rond nazorg. Er zijn voordelen denkbaar om de uitvoering - niet te verwarren met verantwoordelijkheid, handhaving en regievoering - bij één instantie onder te brengen. Denk aan het bundelen van expertise (en daarmee continuïteitsgarantie), meer efficiëntie en risicobeperking door schaalvergroting, duidelijkheid over verantwoordelijkheden, en scheiding van wettelijke en uitvoerende overheids-taken. Welke organisatie dat is en op welke wijze en met welke voorwaarden dit kan worden vormgegeven, is onderwerp van nader onderzoek, stelden de aanwezigen op 26 mei.

### Onderzoek

De aandeelhoudersvergadering geeft Nazorg Limburg - in nauwe samenwerking met provincie en gemeenten uit elke regio (samen in een klankbordgroep) - opdracht om in de volgende vergadering een 'onderzoeksvorstel' te presenteren. Hierbij wordt het te verwachten standpunt van VROM betreffende de NAVOS-locaties meegenomen. Ook dient het voorstel zodanig breed te worden opgezet, dat andere partijen dan Nazorg Limburg in het onderzoek worden meegenomen.

### Samen optrekken

Aandeelhouders spraken zich sterk uit over het basisprincipe achter een mogelijk samenbrengen van nazorgtaken. Vóórdat de resultaten van het NAVOS-onderzoek per locatie duidelijk worden, kiezen de meeste aanwezigen voor solidariteit. In hoeverre dit ook nog te saneren locaties betreft, staat nog ter discussie. >>

### Eind 2005: extra AvA

Eind dit jaar wordt een extra aandeelhoudersvergadering ingelast. Onder meer zal dan het onderzoeksvorstel voor de toekomst van nazorg in onze provincie op de agenda staan. Alle aandeelhouders van Nazorg Limburg worden hiervoor tijdig uitgenodigd.

## >> Financiële verantwoording

**Onderdeel van elke aandeelhoudersvergadering is het vaststellen van de jaarrekening. Essentieel discussiepunt: hoeveel beleggingsrisico mag een organisatie als Nazorg Limburg nemen met overheidsgelden?**

Het doelvermogen van het nazorgfonds bedraagt € 18,2 miljoen. Hierin is ook een 'risicobedrag' opgenomen, dat per stortplaats wordt herijkt zodra die in een stabiele fase komt. Op dit moment omvat het fonds iets meer dan € 16 miljoen. Het fonds is de financiële basis voor alle activiteiten van Nazorg Limburg; deze omvatten voornamelijk het beheer van de getroffen (en nog te treffen) voorzieningen op de locaties. Dankzij deze voorzieningen is het risico op verspreiding van verontreinigingen uiterst gering.



*"Ik ben voorstander van schaalvergroting, meer transparantie en efficiënte bedrijfsvoering. Maar wat betekent dit voor zo'n organisatie? Geen nieuwe AVL, graag!" - Armand Cremers, gemeente Beek*

### **Uit de jaarrekening:**

in 2004 is beter gepresteerd dan begroot, onder meer doordat in Limburg redelijk veel afval is gestort (zo'n 150.000 ton, voornamelijk bedrijfsafval). Een andere oorzaak vormen de hogere stortgasopbrengsten.

### **Behoudend beleggen**

Het nazorgfonds - voor de 'eeuwigdurende' nazorg van de zes Limburgse stortlocaties - wordt door professionele beleggingsinstituten beheerd. Dit gebeurt op uiterst behoudende wijze, via vastrentende beleggingen. De Wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO) geeft organisaties als Nazorg Limburg de ruimte om voor een deel te beleggen in vastgoed en aandelen, onder meer vanwege de lange looptijd van het fonds. Omdat met de huidige beleggingen het gewenste rendement (5%) niet wordt gehaald, stelt de Raad van Commissarissen voor om iets meer gebruik te maken van de beleggingsmogelijkheden die de wet biedt - zij het nog altijd 'conservatiever' dan mogelijk. Met een iets hoger rendement kan 'interen' op het fonds door inflatie worden voorkomen. Aandeelhouders zijn het eens met behoudend beleggen van deze overheidsgelden.

*"Het is goed te merken dat de belangstelling voor afval - gezien de hoge opkomst en goede discussie - weer groter wordt. Wanneer je open discussies kunt voeren en uit het scala aan mogelijkheden de optimale keuzes kunt maken, winnen we uiteindelijk allemaal het meest." - Wim Hazeu, gemeente Maastricht*

## Nieuwe commissaris

Benoemd als nieuw lid van de Raad van Commissarissen is de heer J. (Jos) C. Vercammen RA. Hij neemt de portefeuille van de heer De Baedts over. Concreet betreft het het toezien op een verantwoord beheer van de financiën van Nazorg Limburg. Vercammen (62) was eerder partner bij Deloitte. Op dit moment vervult hij een aantal bestuurlijke functies en is commissaris bij Simac Techniek NV.

De heer De Baedts heeft zijn sporen ruimschoots verdiend vanwege zijn deskundige inbreng in de Raad van Commissarissen en omdat hij zo'n 12,5 jaar geleden aan de wieg van de huidige organisatie stond. Nazorg Limburg en aandeelhouders danken hem voor zijn waardevolle bijdrage.



## Honorering

De drie commissarissen van Nazorg Limburg ontvangen een redelijke honorering voor hun commissariaat. Dat was de conclusie op basis van het schriftelijke overzicht en de toelichting op de salariëring. Wat betreft het bezoldigingsbeleid van de directie: op verzoek van de provincie Limburg worden de kaders hiervoor bij een volgende vergadering opnieuw vastgesteld.

*"De discussie over de toekomst riep voor mij de vraag op: hoe kijken we tegen onze eigen organisaties aan? Wat wil je zelf doen, en wat zet je op afstand? Dit heeft alles te maken met het scheiden van taken en verantwoordelijkheden." - Gid van Schijndel, gemeente Maastricht*



De heer Vercammen

De heer De Baedts

*"Een goede uitvoering van nazorg organiseren is voor mij iets waar we echt met de gemeenten mee aan de slag moeten. Niet door vooraf de besluitvorming dicht te timmeren, maar door echt te kijken waar de verantwoordelijkheden en taken het best thuishoren."*

- Harry Govers, gemeente Stein

## Helderheid gevraagd

Een terugkerend onderwerp is de transparantie rondom de gelden die Essent bij gemeenten int en aan Nazorg Limburg afdraagt ter opbouw van het nazorgfonds. De afdracht bedraagt € 2,27 per gestorte ton afval. De aandeelhouders van Nazorg Limburg verzoeken de directie om bij Essent inzicht te vragen in de bij de gemeenten geïnde gelden: dat geldt voor de gegevens van 2004 én voorgaande jaren. De door Nazorg vergaarde informatie kunnen gemeenten in de vergaderingen van Afvalsturing Limburg verder naar wens bespreken.

*"In de vraag, welke partij nieuwe nazorgtaken kan uitvoeren, vind ik het 'eeuwigdurend' karakter van die activiteiten bepalend. De uitvoerende instantie moet daaraan kunnen voldoen. Daarbij dient de financiering op alle fronten transparant te zijn. Wat betreft solidariteit: wie de lusten heeft (gehad), draagt ook de lasten."*

- Gerard IJff, gemeente Roermond

Gedeputeerde Kersten:

## voor daadkracht en draagvlak



De sociaal-democraat Bert Kersten was onder meer ruim 12 jaar wethouder van de gemeente Venray, voor hij in oktober 2004 in het Gouvernement terechtkwam. Hoe kijkt de gedeputeerde na de eerste maanden tegen zijn taken aan? En hoe ziet hij de provinciale rol in bodembeleid en nazorg?

Kersten omschrijft zichzelf als een man van daden. "Ik ben iemand die graag tot resultaten komt. Wel altijd in het besef dat je voor die resultaten breed draagvlak nodig hebt. Nu ik een periode als gedeputeerde werk, realiseer ik mij dat dit wellicht nóg sterker geldt voor provinciaal bestuur dan voor het gemeentelijk bestuur. Een voorbeeld: om de huidige wateropgaven te kunnen realiseren, hebben provincie, waterschappen, bedrijfsleven en gemeenten elkaar hard nodig. De eisen die Europa gaat stellen aan de kwaliteit van het water vergen nog veel studie, overleg en kopzorgen. Onlangs vond in Thorn de eerste van een serie Waterpanels plaats. Tijdens die bijeenkomsten gaan we het gesprek met elkaar aan en wisselen we oplossingen uit, om vervolgens effectief acties te ondernemen."

### Partners

Milieu en water staan niet overal even hoog op de agenda, realiseert de gedeputeerde zich. Terwijl er wél volop noodzaak voor beleid en maatregelen is. "Met milieu in portefeuille kun je wel hard roepen wat er allemaal moet veranderen, maar dan wek je eerder ergernis op, dan dat je iets bereikt. Daarom zoek ik liever partners. Buiten dit huis, maar ook erbinnen. Neem het voorbeeld van luchtverontreiniging. Er komen stringente richtlijnen aan - richtlijnen, waarvan we de impact niet mogen onderschatten. Ik ga dan niet in mijn eentje het gevecht voeren. Beter kan ik met mijn mensen proberen om mijn collega Vestjens van mobiliteit te helpen, de problematiek effectief aan te pakken. Overigens zie ik ontegenzeggelijk ook veel goede dingen gebeuren. Laten we de discussie dus niet belasten door enkel sombere verhalen."

### Projecten

Maatregelen zijn ook nodig op het vlak van duurzaamheid. "Maar dat is zo'n 'containerbegrip': waar begin je? Waar leg je prioriteiten? Ik wil beginnen met tot de verbeelding sprekende projecten. Zoals het duurzaam opzetten van de Floriade in 2012. We kunnen daar innovatieve landbouwtechnieken, maar ook gebruik van biomassa en windmolens demonstreren. We willen graag dat de Floriade-

gebouwen na afloop een bestemming krijgen op bedrijventerrein Greenport,” aldus Kersten. Ook hier zoekt hij de samenwerking op: “Partners met wie we een duurzaam bouwplan kunnen realiseren, dus met aandacht voor energiegebruik en geringe milieubelasting. Als je met concrete acties, waaronder óók de kleinere en educatieve projecten, successen kunt aantonen, kun je duurzaamheid daadwerkelijk in het beleid verankeren en verbeteringen realiseren.”

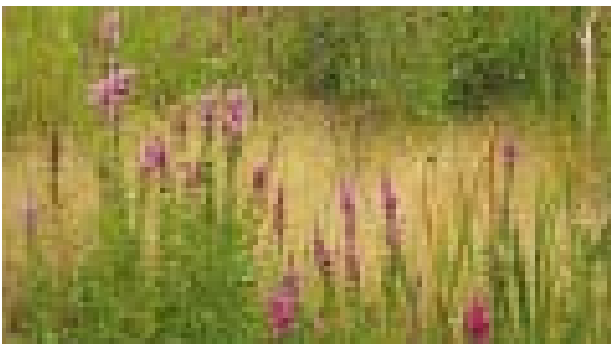
#### De portefeuille van gedeputeerde Bert Kersten:

milieu en waterbeleid, waaronder  
waterketen en waterschapsbestel • vergunningverlening  
milieu en water • bodemsaneringen • energiebeleid •  
duurzame ontwikkeling.

## Gedeputeerde Kersten over de nazorg

### Over taakverdeling

“Nazorg zou eigenlijk voorzorg moeten worden genoemd. Met zijn allen moeten we er nú voor zorgen dat plekken zoals stortplaatsen geen risico’s voor mens en milieu kunnen opleveren. Zoals ook tijdens de aandeelhoudersvergadering besproken, zullen we de problemen die we samen hebben veroorzaakt, in solidariteit moeten oplossen. Als bevoegd gezag draagt de provincie eindverantwoordelijkheid voor diverse milieuwetten. Dit brengt onder meer de regierol met zich mee, die de wet ons heeft toebedacht. We geven de kaders aan en sturen waar nodig. De rol van gemeenten hierin beperkt zich op dit moment tot enkele bodemsaneringslocaties en voormalige stortplaatsen waaraan nazorgverplichtingen zijn verbonden. Partijen als bodemsaneerders en



aannemers voeren de eigenlijke nazorgwerkzaamheden uit. Waar het kan, moeten we de markt haar werk laten doen. Wat mij betreft kunnen dus derden de nazorgtaken uitvoeren: de provincie beoordeelt hoe dan ook altijd vooraf de nazorgplannen en houdt toezicht tijdens de uitvoering. Deze taakverdeling doet het meeste recht aan het eeuwigdurende karakter van nazorg als typische overheidstaak.”

### Over het bodembeleid

“Met het nieuwe bodembeleid is het te verwachten dat zich vaker ‘nazorgsituaties’ zullen voordoen. Een goed teken, want het betekent dat dan ook meer bodemsaneringen worden uitgevoerd. Ons beleid is erop gericht om - waar enigszins mogelijk - te voorkomen dat na sanering nog een restverontreiniging in de bodem achterblijft. Maar: als je, gedwongen door bezuinigingen op het beschikbaar gestelde budget, móet kiezen tussen een functiegerichte sanering of helemaal niet saneren, dan moeten we aannemen dat een deel van de verontreiniging in de bodem achterblijft. De vernieuwde Wet Bodembescherming (tweede helft 2005) zal de provincie meer wettelijke middelen geven om ervoor te zorgen dat de uitvoerder van de sanering ook de bijbehorende nazorgtaak zal uitvoeren.”

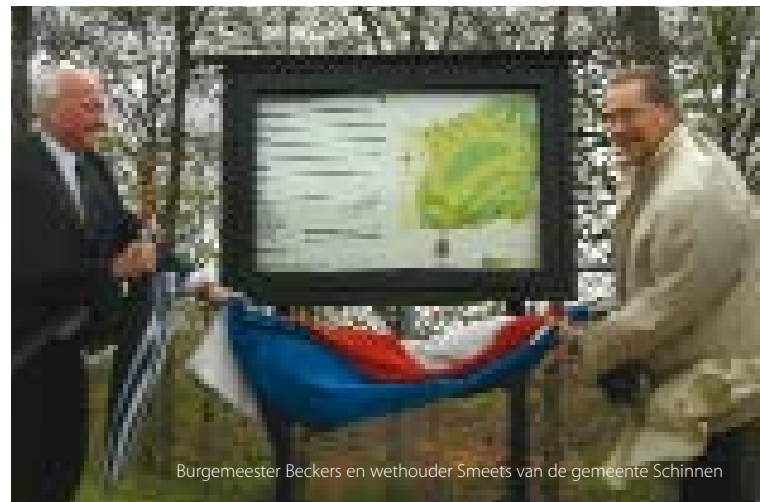
## Terug in oude staat

Natuurpark Beukenberg in Oirsbeek (gemeente Schinnen) kent een roerige historie. Wat begon als natuurgebied heeft onder meer dienst gedaan als zandgroeve en vuilstortplaats. Dat ging gepaard met de nodige discussies. De opening van natuurpark Beukenberg op 27 april maakt daaraan een einde. "Nu kunnen we trots zijn op dit nieuwe stuk natuur. Het zal hier straks goed toeven zijn voor recreanten", aldus wethouder Smeets van Schinnen.

Smeets schetst een rooskleurig beeld van Beukenberg. "Een mooi voorbeeld van hoe een gebied weer wordt teruggegeven aan de natuur. Ik ben blij dat dit gebied haar oude functie weer terugkrijgt. Dit past ook goed binnen het beleid van Schinnen, een groene gemeente. Bewoners kunnen hier heerlijk recreëren en genieten van de natuur." En van de verre omgeving? Als het aan de wethouder ligt, prijkt bovenop het natuurgebied straks een uitkijktoren, inclusief een plattegrond van de omgeving.

### Goede samenwerking

"De samenwerking met Nazorg Limburg tijdens de afwerkfase was prima. Er was open overleg over de mogelijkheden voor het voormalige stort. Toen we duidelijk maakten dat het weer een natuurgebied moest worden, ging Nazorg hier meteen mee aan de slag", vertelde Sjeer Houben, hoofd Openbare Werken van de gemeente Schinnen. Ook wethouder Smeets roemde in zijn toespraak het constructieve overleg met AVL en Nazorg Limburg. Dick Rootert vulde aan: "We hebben afspraken vastgelegd in een gebruikersovereenkomst. We streven naar lange, bestendige relaties met gemeenten. Zij geven aan wat op de voormalige stortlocatie moet gebeuren, wij regelen het. Hier in Schinnen zijn we vooral blij dat we de stortplaats kunnen opleveren met meerwaarde voor de burgers." Na zoveel lovende woorden zette burgemeester Beckers graag zijn handtekening onder de overeenkomst. "Nazorg Limburg neemt de eeuwigdurende zorg voor het voormalige stort voor haar rekening. Een fijne gedachte."



Burgemeester Beckers en wethouder Smeets van de gemeente Schinnen

### Over Beukenberg

De voormalige vuilstortplaats is in 2000 en 2001 afgedicht. Schoolkinderen namen in het kader van Boomplantdag een deel van de beplanting voor hun rekening. De drainagevoorzieningen op de afdichtingsfolie van het voormalige stort leiden hemelwater naar speciaal aangelegde buffers. Deze waterbuffers voorkomen dat omwonenden bij regen last krijgen van het water afkomstig van het natuurgebied.



*Bodemzorg Limburg vraagt in iedere uitgave een gerenommeerd bureau om haar zienswijze te geven op het onderwerp bodemzorg. Deze keer spreekt ing. Jan den Ouden, senior projectmanager bij ARCADIS en specialist bodembescherming en stortplaatsen.*



# Stortplaats als stopcontact

In Nederland liggen ruim 4.000 voormalige en operationele stortplaatsen. De meeste voormalige stortplaatsen zijn niet groter dan 0,5 hectare, maar samen omvatten ze zo'n 8.000 hectare. Dat biedt volop ruimte - en mogelijkheden - voor herontwikkeling en nuttig gebruik.

Landelijk is de aandacht voor herontwikkeling van voormalige stortplaatsen de laatste jaren gegroeid. In voorgaande nummers van dit blad kwamen al meerdere locaties met landschappelijke en extensief recreatieve invulling aan bod. Met de juiste aanpak kunnen ook de stortplaatsen in de buurt van woonomgeving of in geplande ruimtelijke ontwikkeling tot interessante locaties worden ontwikkeld. De mogelijkheden zijn legio: natuurontwikkeling, landbouw, recreatie, wonen, bedrijven, infrastructuur - al dan niet in combinatie met hergebruik van stortmateriaal. Een interessante toepassing is het opwekken van duurzame energie.

## Stortgas

Het benutten van stortgas wordt inmiddels veel toegepast. Het stortgas ontstaat uit de afbraak van organisch materiaal en bevat 40% tot soms 80% methaan. Bij operationele en recent gesloten stortplaatsen van enige omvang is het opwekken van stroom door gasmotoren een veelgebruikte methode. Die stroom wordt aan het elektriciteitsnet geleverd. Dit is een eindig proces: de afbraak neemt af door vermindering van het aandeel organisch materiaal in de stortplaats. Na het aanbrengen van de bovenafdichting droogt het afval heel langzaam uit, waardoor de afbraak ook verder afneemt.

## Zonne- en windenergie

Een stortplaats kan door zijn vorm en ligging soms ook geschikt zijn voor meer duurzame energievormen. Hellingen in de goede richting maken een optimale positionering van panelen met photovoltaïsche cellen (PV-cellen) mogelijk. Licht - zonlicht is niet nodig - wordt omgezet naar elektriciteit. Windenergie levert relatief nóg meer vermogen. Omdat een stortplaats niet altijd pal naast bebouwing ligt, zouden windmolens op of bij een stort-

plaats goed kunnen worden ingepast. Situering op de stortplaats vraagt wel specifieke funderingsconstructies. Het voordeel: de verhoogde ligging van de afvalberg kan optimaal worden benut. Dat het uitvoerbare opties zijn, is aangetoond. Op de stortplaats Atzenhof in Zuid-Duitsland heeft ARCADIS de bouw voorbereid en begeleid van een PV-installatie met een vermogen van 1,01 MW. In Nederland is het Ecopark bij de stortplaats Gansoyensesteeg (Waalwijk) een goed voorbeeld: 5.000 zonnepanelen en vijf windmolens leveren een gezamenlijk vermogen van ongeveer 13 MW. Goed voor het elektriciteitsverbruik van 7.000 huishoudens. Beide zijn gesloten stortplaatsen met bovenafdichting, waarbij fundering van de installatie en bescherming van de afdichting veel aandacht hebben gekregen.

Een grove scan van Limburgse locaties (onder meer op de randvoorwaarden van het POL en situering) geeft aan dat meerdere stortplaatslocaties geschikt zijn voor windmolens. Op naar een energierijke én duurzame toekomst?





## Kritische noten van de Rekenkamer

De Algemene Rekenkamer rapporteerde onlangs aan de Tweede Kamer over haar onderzoek naar het bodemsaneringsbeleid van de minister van VROM. Aanleiding waren signalen dat de voortgang van de bodemsaneringsoperatie hapert. In het kort constateert de onafhankelijk controleur van Rijksbestedingen dat een adequate planning ontbreekt, dat de uitvoering en het toezicht (op onderdelen) tekortschieten, en dat de afspraken tussen minister en decentrale overheden voor verbetering vatbaar zijn.

### **Nieuw beleid, betere planning**

De Rekenkamer constateert dat de achtereenvolgende ministers van VROM er niet in zijn geslaagd een planning voor de bodemsaneringsoperatie op te stellen, waarin het aantal saneringen, de kosten, de financiering en de duur van de operatie op samenhangende wijze zijn opgenomen. Het nieuwe bodembeleid beperkt zich tot sanering van die gevallen die bij het huidige gebruik spoedeisend zijn. Daarmee wordt de sanering van ernstige verontreinigingen die maatschappelijke en ruimtelijke ontwikkelingen in de weg staan, primair de verantwoordelijkheid van marktpartijen en lagere overheden. Het budget voor de periode 2005-2009 is reeds vastgelegd. Daarom beveelt de Rekenkamer aan om (nu er nog tijd is) een veel betere planning te organiseren voor de planperiode 2010-2014, waarin ook doelstelling, aantal gevallen, kosten, financiering en duur van de operatie worden vastgelegd.

### Meer toezicht op kwaliteit

De Algemene Rekenkamer stelt dat in saneringsplannen en evaluatierapporten informatie ontbreekt die cruciaal is voor provincies en gemeenten om de kwaliteit van saneringen te kunnen beoordelen. Zo wordt onvoldoende gebruik gemaakt van toezichtinstrumenten (met name via controle op locatie). Ook de onafhankelijkheid van de milieukundig begeleider wordt in twijfel getrokken, als diens bureau ook betrokken is bij andere fasen van de sanering. De aanbeveling is dat provincies en gemeenten:

- hun toezicht op de locatie intensiveren
- het saneringsresultaat beter moeten beoordelen, onder meer door achteraf bodemonsters te nemen
- meer aandacht besteden aan de onafhankelijkheid van de milieukundig begeleider.

### Kostenbeheersing stimuleren

Het rapport geeft aan dat de minister de provincies en gemeenten onvoldoende aanzet tot kostenbeheersing bij uitvoering van bodemsaneringen. Het Rijk heeft een meerjarig financieringsstelsel voor de operatie, met een grote uitvoeringsverantwoordelijkheid voor provincies en gemeenten. Binnen dit systeem

ontbreken prikkels voor kostenbeheersing. De minister stelt geen specifieke eisen aan de doelmatigheid van de besteding van Rijksmiddelen. Ook provincies en gemeenten maken niet in alle gevallen gebruik van de hen beschikbare instrumenten. In de praktijk is vaak sprake van kostenoverschrijdingen, terwijl daarvoor niet altijd een goede verklaring is. De Rekenkamer adviseert dat introductie van kostenbeheersing door provincies en gemeenten al voor de planperiode 2005-2009 wordt gestimuleerd. Te denken valt aan kritisch aanbesteden en scherp toezicht op de uitvoering.

### Betere afspraken

De afgelopen jaren heeft de minister van VROM veel taken en verantwoordelijkheden bij provincies en gemeenten neergelegd. Dit bestuurlijk arrangement blijkt op onderdelen te weinig resultaat op te leveren. Zowel de minister als de decentrale overheden maken hun verantwoordelijkheden voor de bodemsanering onvoldoende waar. Hierdoor ontstaat een kloof tussen de doelstellingen en de wijze waarop daaraan uitvoering wordt gegeven. Daarom beveelt de Rekenkamer aan, een arrangement op te stellen dat wel werkt: door nieuwe afspraken of door verbetering van de bestaande afspraken.

## In hoeverre heeft het rapport van de Rekenkamer betrekking op Limburg?

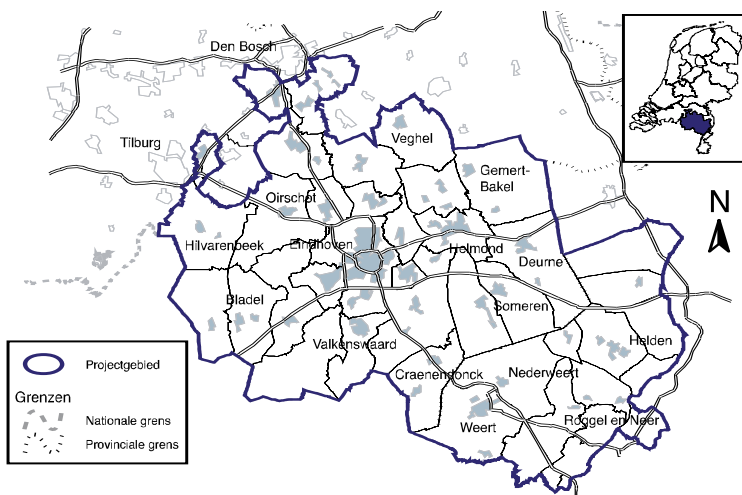
Gedeputeerde Kersten: "De bodemsaneringsoperatie was ook in Limburg vooral gestuurd door beschikbare budgetten. Pas in 1999 zijn we de discussie gaan voeren over die budgetten in relatie tot de einddoelstelling. Die was toen nog: 'In 2022 zijn alle ernstige en urgente verontreinigingen gesaneerd of beheerst.' Overigens waren we met die discussie in '99 wel een van de eersten. Nu ramen we de budgetten reëel, gebaseerd op onze taakstelling voor 2030 – waarbij we dezelfde doelstelling hanteren – en moeten we net als de andere provincies constateren dat we te weinig budget dreigen te krijgen om die taakstelling daadwerkelijk te kunnen uitvoeren."

Voor zowel provincie als gemeenten is van belang dat VROM inmiddels de BodemPrestatieEenheden heeft geïntroduceerd. Die BPE's moeten de relatie tussen besteed budget en gerealiseerde bodemsaneringen inzichtelijk maken. Tenslotte mag de overheid waar voor haar geld eisen!



# De Kempen schoont haar verleden op

**In het jaar 1892 werd in de Kempen een zinkfabriek gevestigd. Goed nieuws voor de toen arme streek! Een eeuw later werden de nadelige gevolgen van deze economische impuls duidelijk: bij het thermisch verwerken van zinkerts (tot 1973) kwamen schadelijke stoffen als zink en cadmium vrij. Via de lucht, het water en door hergebruik van de zinkassen werden deze zware metalen over een oppervlak van 2.600 km<sup>2</sup> verspreid. De grootste verontreiniging in zijn soort in Nederland.**



Theo Edelman propageert samenwerking: "Nu kan het nog vrijwillig. In 2015 moeten we spoedeisende bodemproblemen hebben opgelost."



"Toen de omvang medio jaren '80 bekend werd, gaf de wetgever twee opties: weggraven of alles inpakken. Enkele wijken zijn op de schop gegaan, telkens onder protest van bewoners," vertelt Theo Edelman, die als onderzoeker de verontreiniging eerder in kaart hielp brengen. Hij is directeur van het projectbureau Actief Bodembeheer de Kempen (ABdK), dat in 2001 van start ging. "Door de omvang kun je het niet in één keer oplossen. Daarbij hangen de problemen in bodem, oppervlaktewater en grondwater onderling samen. We pakken de verontreiniging daarom op verschillende fronten aan. Bij maatregelen in het ene 'pakket' nemen we de gevolgen voor de andere onderdelen telkens mee."

## Brede samenwerking

In het project ABdK participeren de twee provincies, de ministeries van VROM en LNV, gemeenten en de twee betrokken waterschappen. Daarmee pakken deze organisaties voor het eerst samen de problematiek aan. En er is overleg met Vlaanderen. "Nu komt jaarlijks zo'n 1.000 kilo cadmium Nederland binnen via de Dommel. Na overleg en onderzoek gaan de Vlamingen een slibbassin in de rivier maken, waar het verontreinigde slib kan bezinken. Schoonmaken heeft alleen zin, als de kranen dicht zijn. Ook is er gezamenlijke research naar vraagstukken waar nog geen oplossingen voor zijn."

## Oproep

Edelman roept gemeenten op om met programmering te komen om verontreinigingen aan te pakken. "In de 'beleidsbrief Bodem' van Van Geel kunnen gemeenten meer zelf hun ambities bepalen. Ik zou bestuurders willen vragen: maak het bespreekbaar, met de raad, met burgers, met buurgemeenten. Als je de nadelige effecten van verontreiniging kunt aantonen - en dat kunnen we - dan is er zeker ruimte voor oplossingen. En tot 2015 is er nog geld, daarna verdwijnt mogelijk het vrijwillige karakter. Het is ook een kwestie van mededogen met toekomstige generaties. Als we het nu aanpakken, zadelen we hen niet met ons verleden op."

## De oplossingen van ABdK

Grofweg kent de aanpak van ABdK twee sporen:

1. verwijderbare 'vracht', zoals zinkassen, verontreinigde grond uit tuinen en wegen, en verontreinigd slib van waterbodems, wordt zoveel mogelijk verwijderd
2. voor situaties waar bodemsanering niet mogelijk is, zoals in landbouw- en natuurgebieden, wordt gezocht naar andere oplossingen.

Projectdirecteur Theo Edelman: "Die zinkassen moeten nú de bodem uit. Van dit restproduct is zo'n 250.000 ton toegepast als weg- en erfverharding. Bij regen spoelt er zink en cadmium uit.

Dat kan over 400 jaar nog het grondwater vervuilen. Nu weten mensen nog waar het is gebruikt. Overigens zoeken we naar hoogwaardig hergebruik. Zo worden de assen onschadelijk gemaakt en gebruikt om wegen te funderen." Eenvoudigere oplossingen zijn er ook: "Veel boeren gebruiken kalk om de natuurlijke zuurgraad van de Kempense grond te neutraliseren. Juist dat extra bekalken zorgt ervoor dat je op sommige vervuilde gronden toch schone gewassen kunt telen," aldus Edelman.

**Meer informatie over maatregelen:**

[www.abdk.nl](http://www.abdk.nl)

### Column

*Landschapsarchitect Pieter Kromwijk levert met zijn bureau een bijdrage aan het karakter en de kwaliteit van het stedelijk landschap. In Bodemzorg Limburg laat hij op ándere wijze van zich horen.*

## Toppunt

Iedereen kent dat wel, dat gevoel als je bovenop een bergtop staat: de wereld aan je voeten. Toch is daar geen berg voor nodig. Een heuvel volstaat. Een kleine rots, ja zelfs een bankje voldoet. Jij verheven boven de rest, dichterbij de hemel.

In de geschiedenis van de tuinkunst is de berg een bestendig fenomeen gebleken. Het verenigt de behoefte zich boven anderen verheven te voelen, met de wetenschap dat men zo net een beetje dichterbij de hemel is. Een dergelijke voorsprong werd erg gewaardeerd.

Zo verschenen er door de jaren heen vele spiraalheuvels en aardwerken in de tuinen van de welgestelden. Vanaf zo'n



verhoging kon men zijn domein overzien en de gehele aanleg maximaal waarderen. Het toppunt van een door mensenhand geschapen paradijs. De kunstmatige heuvel was ook een monument voor de mens die hem had opgericht. Een blijvend testament van controle over het land. Het absolute hoogtepunt hiervan is Napoleons piramide van Austerlitz, een replica in gras van een Egyptische piramide in een bos bij Zeist.

Inmiddels gaat onze controle over het land nog veel verder. We bouwen onder en boven de grond en passen het land aan naar onze wensen. Waarom moet iedere nieuwe ingreep dan toch worden ingepast en quasi-landschappelijk lijken? Laat het zien!

## Eijsden zoekt - en vindt - oplossingen



De gemeente Eijsden kampt met een aantal gevallen van grootschalige bodemverontreiniging. Hoe gaat de gemeente hiermee om? In het historische gemeentehuis van Eijsden vragen we het aan Hub van de Weert, wethouder voor milieu, sociale zaken, verkeer en vervoer, openbare werken en accommodaties, en Tonny Beijers, teamcoördinator voor het beleidsterrein VROM.

### Hoe gaat Eijsden met de verontreiniging van zinkassen en slakken om?

Beijers vertelt: "In de nabijheid van het bedrijfsterrein van het voormalige Zinkwit treffen we vooral in de toplaag van de bodem ernstige verontreiniging met zware metalen en PAK's aan. De provincie heeft de verspreiding en risico's hiervan onderzocht. Vanuit het oogpunt van volksgezondheid hoeven we geen gebruiksbeperkingen aan inwoners op te leggen. Wél moeten we bij nieuwe ontwikkelingen, zoals woningbouw, de verontreinigde grond deels ontgraven. Of dit nodig is, is met name afhankelijk van de mate van de aanwezige verontreiniging."

Wethouder Van de Weert vervolgt: "Ik vind het zorgelijk dat de afvoer van die verontreinigde grond zo kostbaar is. Nu is het verplaatsen ervan binnen de gemeente niet altijd mogelijk. Daar moet op korte termijn een betaalbare oplossing voor komen. Ook particulieren moeten kleine partijen met assen en slakken verontreinigde grond verantwoord kunnen kwijtraken. Elders worden langs wegen en bedrijfsterreinen grondwallen aangelegd waarin dit materiaal wordt verwerkt. Waarom zou dat in Eijsden niet kunnen?"

**Naast het bedrijfsterrein van Zinkwit (tegenwoordig Umicore) ligt de stortplaats waar deels reststoffen van Zinkwit zijn gestort, en deels huishoudelijk afval van de gemeente.**

**Wat is de status daarvan?**

Beijers: "We hebben voorzieningen getroffen om verspreiding van de verontreiniging te voorkomen. Die zijn in een door de provincie goedgekeurd plan vastgelegd. Er is een schone grondlaag aan de bovenzijde van het voormalige bedrijfsstort aangebracht, waarvoor circa 70.000 m<sup>3</sup> grond is aangevoerd." Van de Weert vult aan: "De gemeente wordt eigenaar van de stortplaats, maar de bedrijven Umicore en Ineos Silicas blijven verantwoordelijk voor het oppompen van verontreinigd grondwater en periodiek onderzoek naar de kwaliteit van het grondwater."

**U ziet ook een rol voor derden?**

Van de Weert: "Nu het saneringsplan van de provincie is uitgevoerd, zouden we graag het eigendom en de nazorg aan Nazorg Limburg overdragen. Het voormalige stortterrein is nu als wandelgebied ingericht. Met het Limburgs Landschap willen we een overeenkomst aangaan voor het landschappelijk beheer van het gehele terrein. Uiteraard moet de provincie hiervoor eerst de uitgevoerde sanering goedkeuren."

**Hoe gaat u om met de verontreiniging van de Maasoever?**

Van de Weert: "De kwaliteit van de Maasoever is in Eijsden niet anders dan in andere gemeenten. Wij hebben ervoor gekozen om de Maasoever te ontwikkelen tot natuurgebied, in beheer bij het Limburgs Landschap. Verder ligt in de Maasoever een groot recreatiegebied, met jachthavens en een groot dagstrand." Beijers benadrukt: "De zwemwaterkwaliteit in dit gebied is goed. De kwaliteit van het Maaswater en van de Maasoever vormt geen enkele beperking voor recreatie."

**Overleg met andere gemeenten vindt u belangrijk. Waarom?**

Beijers: "Het is belangrijk dat onderwerpen die in veel gemeenten spelen, zoals de bodemtoets bij bouwactiviteiten en de nuttige toepassing van bij (bouw)werken vrijkomende grond, onderling goed worden afgestemd. Bodembeleid blijkt echter toch per gemeente verschillend te worden geïnterpreteerd. De provincie Limburg en een aantal gemeenten hebben daarom een ambtelijke Beleidsgroep Bodembeheer Limburg (BBL) in het leven geroepen. Daarin komen de ontwikkelingen op bodembeleid aan de orde. Onze gemeente participeert hier ook in. Het doel is een goede onderlinge afstemming. Want alleen in afstemming heeft ieders inbreng optimaal effect."

## Met welk soort verontreinigingen heeft Eijsden te maken?

- een forse verspreiding van zinkassen en slakken, afkomstig van Zinkwit, die gemeente en particulieren decennia lang hebben gebruikt als terreinverharding
- een groot deel van het grondgebied rondom Zinkwit is lange tijd verontreinigd met zware metalen en PAK's (Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen). Dit gebeurde via atmosferische depositie: stoffen worden door de lucht verspreid en komen zo in de bodem of het water terecht
- een groot voormalig stortterrein: in het zuidelijk deel is vooral huishoudelijk afval verwerkt, in het noordelijk deel heeft Zinkwit jarenlang bedrijfsafval verwerkt
- de Maasoever is door overstromingen verontreinigd, vooral met zware metalen. Door de afzet van verontreinigd slib is verontreiniging langs de grote rivieren, inclusief de Maas, ontstaan.

# Standaard rekenmodel voor meer zekerheid

Onder meer de provincies Zuid-Holland en Utrecht, de gemeenten Rotterdam en Dordrecht, de NS én Nazorg Limburg hebben recent het initiatief genomen voor onderzoek naar een rekenmodel voor de nazorgkosten van bodemsaneringen.

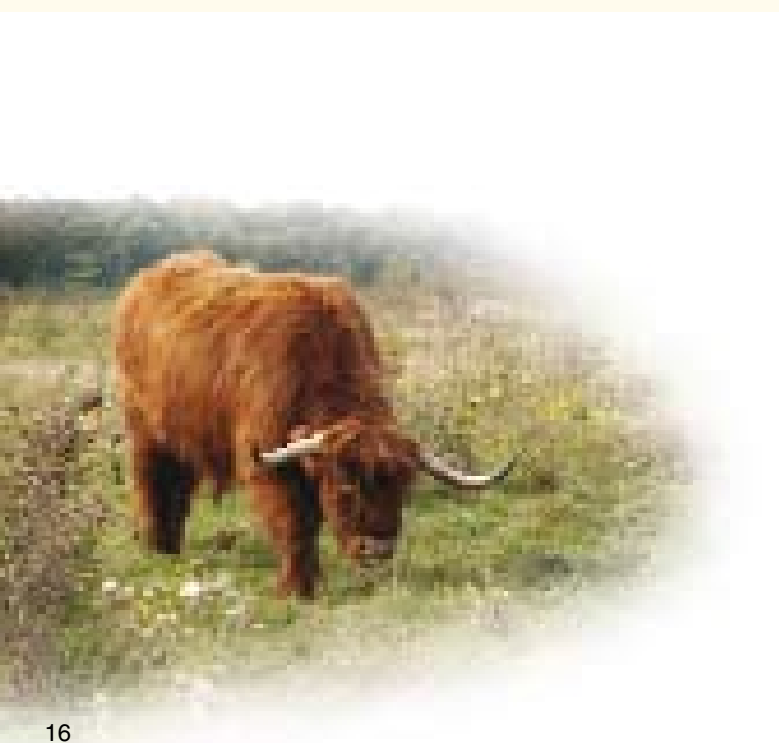
Een terugkerend gemis bij nazorg betreft een goed en breed gedragen model voor het calculeren van kosten en risico's. Het gevolg kan zijn dat verkeerde keuzes worden gemaakt bij saneringsvarianten, of dat overnametrajecten van dergelijke locaties moeizaam verlopen, door onzekerheden rond de nazorgverplichtingen. Een (te ontwikkelen) standaard rekenmodel kan dus wezenlijk bijdragen aan borging van de continuïteit en kwaliteit van nazorg van bodemsaneringslocaties.

## Inventarisatie

Een onderzoeksvoorstel is inmiddels gereed. Voor uitvoering van het onderzoek wordt samenwerking gezocht met het landelijke kennisinstituut SKB. Het onderzoek moet resulteren in een rekenmodel met daarin alle relevante variabelen voor het berekenen van nazorgkosten (deels risicokosten, deels beheerskosten).

In Limburg zal Nazorg Limburg provincie en gemeenten tijdig over de voortgang informeren en waar gewenst bij het onderzoek betrekken.

**Meer weten over dit project?** Neem contact op met Lex Rijkogel van Nazorg Limburg, telefoon (043) 350 96 96.



## Nazorg Limburg

Europalaan 24  
6199 AB Maastricht Airport  
T 043 - 350 96 96  
F 043 - 350 96 97

## Colofon

Bodemzorg Limburg is een uitgave van Nazorg Limburg en verschijnt enkele malen per jaar.

## Redactie-adres:

Europalaan 24,  
6199 AB Maastricht Airport  
e-mail: [grooijen@nazorglimburg.nl](mailto:grooijen@nazorglimburg.nl)

## Met dank aan:

drs. F. Beckers, T. Beijers,  
ir. T. Edelman, ing. G. Frencken,  
drs. A. Cremers, ir. H. Govers,  
ir. W. Hazeu, G. Houben, ir. G. IJff,  
J. Jacobs, B. Kersten, P. Kromwijk,  
drs. C. Nuytens, ing. J. den Ouden,  
ing. G. van Schijndel, M. Smeets en  
H. van de Weert.

Fotografie: Clea Betlem  
(Eind)redactie: Facet'N  
Lay out: Two for You

Wijzigingen in uw adresgegevens kunt u doorgeven aan Nazorg Limburg, Geertje den Rooijen, via telefoonnummer (043) 350 96 96 of [grooijen@nazorglimburg.nl](mailto:grooijen@nazorglimburg.nl)